

Ренесансовият човек

Търсене, оценка и систематизиране на информация в различни предметни области

Тази година кампанията „Учител-будител в дигиталната ера“ цели да даде идея на българския учител как може да преподава умения за 21-ви век по време на редовните си часове, без да променя нито буква в годишното си разпределение. Чрез примерни планове за уроци учителите ще изпробват как могат да развиват у учениците си критично мислене, умения за търсене, оценка и систематизиране на информация в интернет, комуникация и работа в екип, като едновременно с това преподават материала от предметните си области. Подобни урочни планове могат да бъдат разработени и приложени по всеки един предмет, изискващ научаване на нова информация, като по-долу са дадени примери съответно за „Човекът и природата“ и „Човекът и обществото“ за 3 клас, а за 5-12 клас е разработен модел за часовете по литература. През първата половина на 2019 г. Центърът за безопасен интернет ще издаде цялостен наръчник с моделни занятия за ранно развиване на дигитално-медийна грамотност, като ще се вземат предвид и обратните връзки, самостоятелно разработените планове за уроци и предложения от участвалите в настоящата кампания учители.

За да се включите в тазгодишната кампания, е необходимо да проведете поне едно занятие с Ваши ученици, да ни изпратите попълнен формуляр за обратна връзка и три снимки от проведения час. Ще бъдем много благодарни на учителите, които решат да използват модела на предлаганите занятия, за да разработят свои планове за урок по този модел и ни изпратят своите планове. Те ще бъдат качени на сайта на Центъра за безопасен интернет, откъдето ще могат да ги свалят и ползват и други учители в страната. На всички изпратили обратни връзки ще изпратим пакет материали от Центъра за безопасен интернет.

Критичното мислене е една от ключовите компетентности, които се изтъкват, когато стане дума за дигитална и/или медийна грамотност. Това е напълно резонно, имайки предвид ролята на информацията в дигиталната епоха и съответно важността на критичния анализ и оценката на информацията. За съжаление данните от националното представителното изследване „Деца на България онлайн“ от края на 2016 г. не показват високо ниво на критично мислене у българските деца. Въпреки че те са заливани от постоянен информационен поток, около половината от тях не могат да преценят дали това, което четат в интернет, е истина, или не.

Българската образователна система не успява засега да се адаптира към тази постоянно променяща се медийна среда на децата. По-малко от една трета от българските деца редовно получават училищни задания, изискващи оценка и синтез на информация в интернет, а около една четвърт никога не са получавали подобна възможност. Огромното количество информация от учебниците по различните предмети допълнително утежнява информационната тежест за тях, без да им помага да развият уменията за 21-ви век, които ще са им необходими след завършване на училище.

Учителят може да избере дали да използва разработените моделни занятия, или да използва същия модел, за да разработи свой план за подобно занятие по друг предмет и учебно съдържание.

План на урок (5-12 клас): Портрет на Ренесансовия човек – I част

Развиване на умения за търсене, оценка и систематизиране на информация в предметна област „Литература“ за 10. клас

„Ренесансовият човек“ е урок за развиване на уменията за търсене и оценка на информация, като едновременно с това учениците усвояват учебен материал, запознавайки се с основните възгледи за човека на Ренесанса като основно културно движение в Западна Европа от средата на миналото хилядолетие. Планът на урока, предложен тук, е универсален и може да бъде адаптиран и проведен по различните учебни предмети от всеки учител. Втората част на урока надгражда уменията, усвоени в първата част, и е по желание. Всеки от уроците може да се проведе с помощта на учител по ИТ или дори като комбиниран урок с колегата.

Част I: Търсене и оценка на информация

Цел на урока: Използват поне 3 стратегии за търсене на информация в интернет за особеностите на Ренесансовия човек.

Връзка с учебното съдържание

Предмет	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Дигитално-медийни компетентности
Литература	Разбира ролята на Ренесанса за формиране на ориентирана към индивидуалните ценности на личността хуманитарна система	<p>Учениците трябва да усвоят:</p> <p>1. Връзката между човека и света</p> <p>- човекът е положен в центъра на света, той има възможност да се развие или по посока на Бога, или към животното, изборът е негов</p> <p>- тази средищност на човешкото битие предопределя двата основни принципа на ренесансовия хуманизъм</p>	Информационна грамотност, Комуникация и сътрудничество

		отговорност и търпимост	
--	--	-------------------------	--

Среда/материали: Компютърен кабинет с достъп до интернет (поне по един компютър на 2-3 деца), бяла дъска, флипчарт, маркери, кадастрон с принтирано и залепено в центъра Приложение 1 или мултимедия, която да прожектира Приложение 1.

Нови понятия: Ключова дума, източник, стратегия, Ренесанс, хуманизъм, антропоцентризм

Ход на урока

Въвеждаща дейност (мозъчна атака): 10 мин.	
Учител	Ученици
<p>Учителят прожектира с мултимедия на дъската или залепва кадастрон с картината на да Винчи „Витрувиански човек“ (Приложение 1). Учителят пита учениците дали картината им е позната. Извлича от групата каквото знаят за нея и обяснява, че тя съчетава наука и изкуство, като пропорциите и симетрията на изображението отразяват съвършенството на човешкото тяло, така характерно като идея за Ренесанса.</p> <p>Въвежда темата, като обяснява, че през следващите два учебни часа по Литература ще търсят информация за представа за човека по време на Ренесанса и ще създадат общ негов портрет.</p> <p>Учителят започва темата с кратка дискусия:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Чували ли сте понятието „Ренесанс“? ● Споменавали ли сте го по други учебни предмети? ● Какво знаете за него/с какво свързвате това понятие? 	<p>Очаквани отговори: Участват в дискусията за картината „Витрувиански човек“</p> <p>Чували са за понятието „Ренесанс“; обсъждали са го в часовете по История; свързват го с културно развитие, Западна Европа, преход към Новото време.</p>
<p>Стартира мозъчна атака с цел извличане на 4-5 ефективни стратегии за търсене на информация в интернет. Примерни въпроси: „Какво правите, когато искате да намерите информация в интернет?“ „Пишем ли нещо някъде? Къде? Защо казваме, че използваме търсачка, а не браузър? Каква е разликата между тях? Дайте примери за търсачки. Какво пишем? Цели изречения? Думи? Как можем да наречем такива „важни“ думи?“ „Да кажем, че искаме да разберем повече за</p>	<p>Чрез насочващите въпроси от дискусията се очаква учениците да достигнат до следните (или подобни) стратегии:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Използване на търсачка. Извеждане на разликата между търсачка и браузър (търсачката е специализиран софтуер за извличане на информация от интернет, а браузърът е приложен софтуер за достъп до интернет). 2. Търсене с ключови думи (Напр.

<p>Средновековието. Дайте примери за (ключови) думи, които да използваме при търсене.“</p> <p>„Достатъчно ли е да проверим на едно място (източник)? Защо? Колко източника са достатъчни? Какви? Как преценяваме кое е най-ценното и съществено от цялата информация, която сме прочели?</p> <p>„Връщайки се към примера със Средновековието, нека видим какви източници се отварят с избраните ключови думи.“ – демонстрира или учениците сами търсят за 1-2 минути. Накратко обсъждат какви източници са намерили.</p> <p>Записва стратегиите на флипчарт, който после да се залепи на дъската в кабинета.</p>	<p>„Средновековие“, „ценности“, „романски стил“, „наука“, „кръстоносен поход“).</p> <p>3. Проверка в повече от един източник и в книги, хрестоматии, литературни критики, академични източници.</p> <p>4. Използване на онлайн ресурси.</p> <p>5. Търсене на информация, която съвпада в два или повече източници и отговаря пряко на нашето търсене.</p> <p>Записват стратегиите в тетрадките.</p>
<p>Разделя класа на групи по 4-5 ученици. Всяка група изтегля по една тема, за която да търси информация:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Група 1: Какви са ценностите на Ренесансовия човек? ● Група 2: Какво е отношението към Бога на Ренесансовия човек? ● Група 3: Какво е отношението към твореца/изкуството на Ренесансовия човек? ● Група 4: Какво е отношението към науката на Ренесансовия човек? 	<p>Всяка група обсъжда и записва в тетрадките ключовите думи, които ще използва.</p>
<p>Основна дейност (търсене на онлайн информация в групи): 15 мин.</p>	
<p>Учител</p>	<p>Ученици</p>
<p>Дава инструкции за работа.</p> <p>Учителят оставя учениците да работят сами, но ако много се затрудняват, дава насоки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Отворете търсачката. 2. Изпишете ключовата дума 3. Разгледайте сайтовете, които ви дават нужната информация, запознайте се с нея. 4. Преценете дали съответният източник е надежден и отговаря на целите на задачата – напр. ако попаднете на блог, информацията в него може да отразява предимно мнението на автора, а не толкова обективни факти. 5. Идентифицирайте микротемите в цялостния текст – от тях извлекете смисловите части на текста и преценете кои отговарят на целите на задачата 	<p>Използват стратегиите за търсене и следват инструкциите на учителя.</p> <p>Попълват в тетрадките:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Ключовите думи, които са избрали; ● Източниците, от които са взели информацията; ● Отговори по темата, която са избрали, като маркират откритията, които съвпадат в повече от един източник – не е нужно да се формулират цели изречения, тъй като това ще се случи структурирано по време на втория час. Тук важното е да намерят възможно най-много релевантна информация. ● Следят времето.

<p>6. Сравнете основната информация, която сте извлекли, с поне още един източник и потърсете съвпадения.</p> <p>Учителят може да допълни, че за да бъде максимално ефективна работата, тя трябва да бъде добре разпределена вътре в екипа – част от учениците работят с един източник, друга част работят с друг източник – и накрая сравняват откритата информация.</p>	
<p>Заклучителна дейност (рефлексия): 8 мин.</p>	
<p>Учител</p>	<p>Ученици</p>
<p>Разпитва групите какви стратегии са използвали и провежда дискусия за преживяванията на децата при използване на всяка от стратегиите:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Ключови думи – „Какви ключови думи използвахте? Използвахте ли различни ключови думи за различните въпроси? Дайте примери. Как формулирахте ключовите думи? Какво най-много ви затрудни?“ Добре е да бъдат разгледани примери на поне 2 от групите, като особено полезно би било да са използвали стратегията по различен начин (напр. група 1 просто е написала „Ренесанс“ а група 2 е използвала различни ключови думи за различните въпроси – „Ренесанс“; „изкуство“ и т.н.). След споделяне на примерите, учителят може да предложи други ключови думи (напр. „Ренесанс, изкуство“, човек), така че да се видят различните резултати при търсене. 	<p>След вдигане на ръка, представители на групите отговарят на въпроси за всяка от използваните стратегии:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Споделят ключовите думи, които са използвали, и преживяванията си. Всички групи изпробват ключовите думи, предложени от учителя и сравняват резултатите от търсенето.
<ul style="list-style-type: none"> ● Източници (най-дълга дискусия) (обсъждането на стратегии 3, 4 и 5 може да се проведе едновременно) – „Какви източници намерихте? Кои други групи използваха този източник? Успяхте ли да откриете академични текстове/литературни критики? Имаше ли разлика между източниците? Имаше ли противоречие в източниците? Как успяхте да идентифицирате важната информация в текстовете? Трудно ли беше това за вас? Открихте ли много съвпадения между информацията в 	<ul style="list-style-type: none"> ● Очаквани източници: Уикипедия, ucha.se, linternet.bg, slovo.bg; ● Участват в дискусията.

<p>текстовете?“ Ако учениците са използвали неподходящ източник, това е чудесна възможност да се обсъди, че някои източници са подходящи за конкретното търсене (и по принцип), а други не, като това зависи и от използваните ключови думи.</p>	
<p>За финал, учителят пита децата дали са научили/ измислили нови стратегии за търсене по време на работата. Ако има такива, добавя ги към флипчарта.</p> <p>Дава оценка на работата на групите. Създава очакване у децата за следващата седмица, когато групите ще споделят събраната от тях информация в общ портрет на Ренесансовия човек.</p>	<p>Предлагат допълнителни стратегии за търсене на информация в интернет.</p>

План на урок (5-12 клас): Портрет на Ренесансовия човек – II част

Част II: Търсене и оценка на информация

Цел на урока: Синтезират информация за Ренесансовия човек от два или повече източника и я съчетават с цитати от литературни произведения.

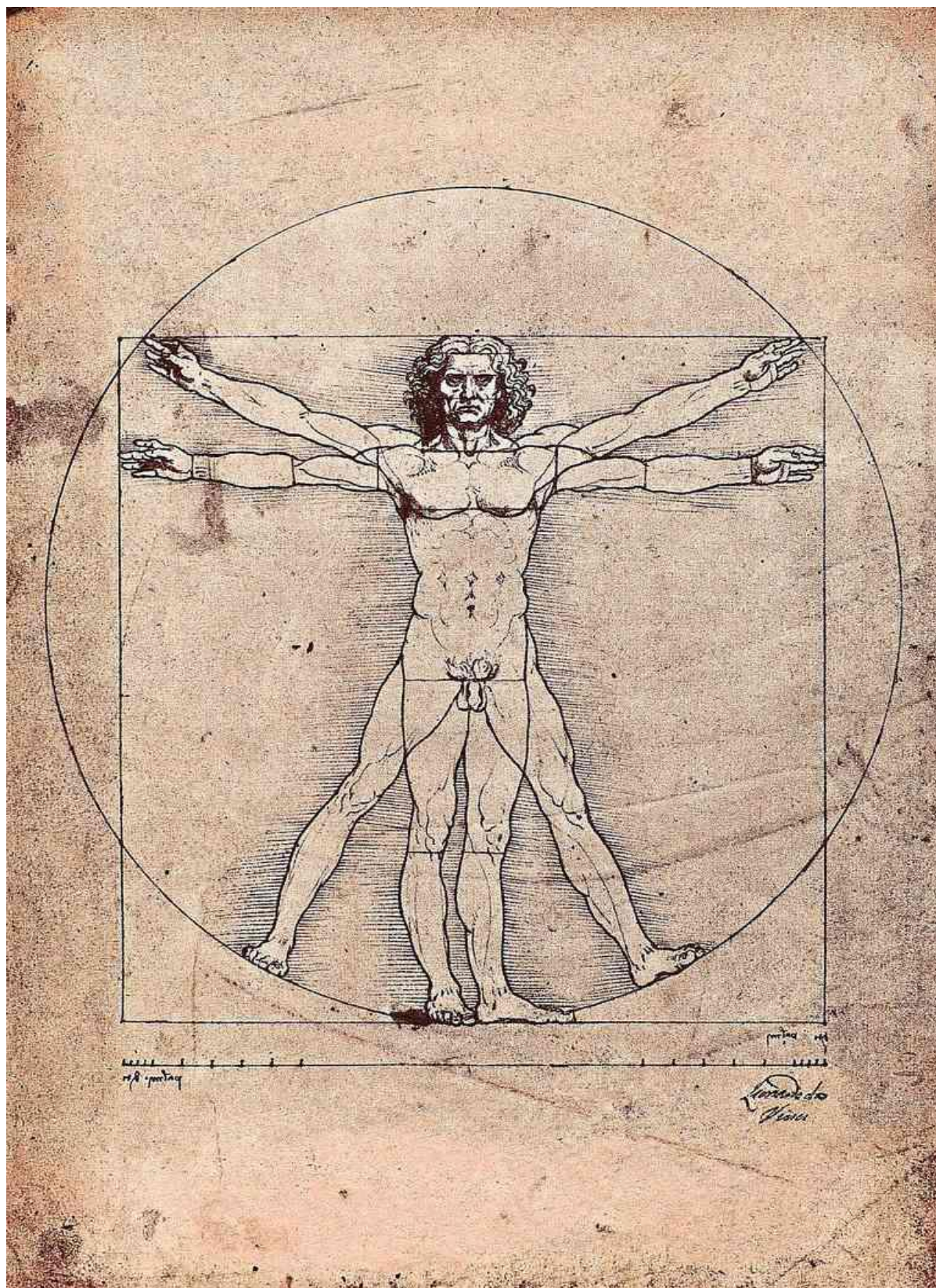
Среда / материали: Флипчарт със стратегии за търсене на информация, малки цветни листчета, кадастрон с принтирано и залепено в центъра Приложение 1, или мултимедия, която да прожектира Приложение 1, лепило/тиксо.

Ход на урока

Въвеждаща дейност (припомняне): 3 мин.	
Учител	Ученици
<p>Учителят прожектира с мултимедия на дъската или залепва кадастрон с картината на да Винчи „Витрувиански човек“ (Приложение 1). Предварително над главата на човека е нарисувана стрелка към изречението „Отношение към Бога“; от дясната ръка излиза стрелка към „Отношение към науката“; от лявата ръка излиза стрелка към „Отношение към изкуството“; от сърцето излиза стрелка към „Ценности“, така че под всеки елемент да има пространство (това може да се направи на дъската или на отделен флипчарт, ако учителят желае крайният продукт да остане в стаята). Приложение 2 показва как това може да изглежда.</p> <p>Чрез насочващи въпроси припомня дейностите от миналия час:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Какво правихме миналия час? ● Каква бе нашата цел? ● Какво търсехме? ● Къде? ● Какви стратегиите за търсене използвахте? <p>След припомнянето, изважда флипчарта със стратегиите и го окача на видно място.</p> <p>Обръща внимание към картината и обяснява, че до края на часа, с помощта на откритата информация от миналия час, учениците ще попълнят празните места на портрета на Ренесансовия човек по съответните теми.</p>	<p>Чрез насочващите въпроси от дискусията се очаква учениците да припомнят по какви теми са търсили информация за изпълнение на задачата „Портрет на Ренесансовия човек“, както и стратегиите за търсене и зададените теми от миналия час.</p>

Основна дейност I (работа в групи и създаване на общ продукт на класа): 30 мин.	
Учител	Ученици
<p>Призовава учениците да седнат в групите от миналата седмица и им раздава по няколко от цветните листчета, като ги моли да отворят тетрадките с извадената информация от миналия час. Задачата за този част е учениците от всяка група да използват информацията от предния час и да извадят цитати от изучаваните Ренесансови произведения, които изразяват съответно човешките ценности, отношението към Господ, изкуството и науката в Ренесанса. Примерни произведения и автори, които могат да бъдат използвани, са: „Божествена комедия“, „Дон Кихот“, „Декамерон“, Шекспир. Важно е те вече да са запознати с произведенията, а извличането на цитати може да е дадено като индивидуална домашна работа миналия час, за да се улесни груповата работа тук.</p> <p>Учителят оказва съдействие на учениците, ако те се затрудняват с някоя от дейностите.</p>	<p>Сядат в групите от миналата седмица.</p> <ul style="list-style-type: none"> Задача 1: В рамките на 10 минути преговарят намерената информация от миналия час и формулират по 3-4 ключови открития (по 1 изречение всяко), които обобщават намереното и отговарят адекватно на въпроса по темата, която са получили. Всяко изречение се изписва на отделно цветно листче. В рамките на 10 минути всяка група работи с литературните текстове, за да извади цитати, с които да подкрепи всяко едно от ключовите открития, които да се запишат на съответните листчета. Възможно е двете задачи да се случват паралелно, като едни ученици формулират ключови открития, а други вадят цитати по тях.
<p>След като групите са приключили (не повече от 20 минути), обяснява, че следващата задача е споделяне на резултатите от работата на всяка група и създаване на общ портрет на Ренесансовия човек.</p>	<p>Всяка група избира свой говорител, който излиза и представя информацията и подкрепящите цитати, които групата му е открила за по 1-2 минути. Всяка група представя информацията, която е открила пред класа и залепва листчетата под съответните въпроси около картината.</p>
Заклучителна дейност (дискусия): 7 мин.	
Учител	Ученици
<p>Постерът остава на бяла дъска. Обсъжда с учениците:</p> <ul style="list-style-type: none"> Какво постигнахме в тези два часа? Можете ли с няколко думи да споделите информация за Ренесансовия период, която най-много ви е впечатлила? <p>Флипчарта със стратегиите за търсене и общия портрет на Ренесансовия човек могат да останат на видно място в стаята.</p>	<p>Всички заедно гледат завършения продукт. Дават самооценка на работата си и изказват мнения за това как са се справили другите групи, правят конструктивни предложения.</p>

Приложение 1. „Витрувиански човек“, Леонардо да Винчи (около 1490 г.)

Приложение 2. Примерен шаблон за портрет на Ренесансовия човек

